

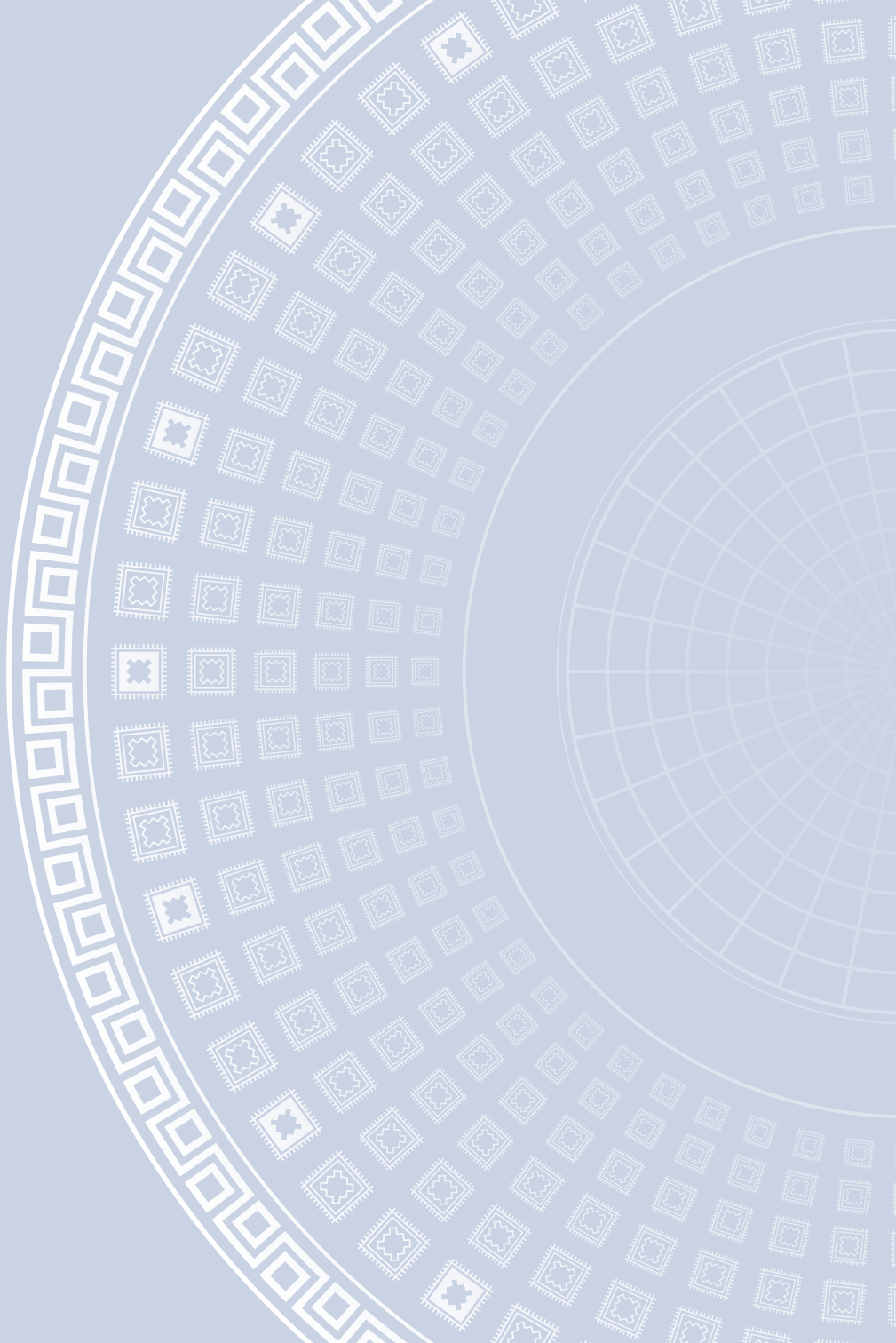
HNB

TRI DESETLJEĆA IZAZOVA

HRVATSKA NARODNA BANKA

**Najdojmljiviji dio
zgrade HNB-a – kasetirana
kupola promjera 21 metar
natkriva veliku okruglu dvoranu,
koja je nekad bila glavna
burzovna dvorana.**

Sjedište Hrvatske narodne banke
nalazi se na Trgu hrvatskih velikana
u Zagrebu, u zgradi koja je građena
za potrebe Zagrebačke burze za
robu i vrednote. Palača Burze, kako
se i danas često naziva, otvorena
je u lipnju 1927. godine, a središnja
banka njome se koristi kao
poslovnim sjedištem od završetka
Drugoga svjetskog rata.

Sadržaj

PRVO DESETLJEĆE:	
Izgradnja institucije, stabilizacija cijena i bankovnog sustava	5
DRUGO DESETLJEĆE:	
Očuvanje financijske stabilnosti tijekom gospodarskog uzleta i ublažavanje pada tijekom globalne financijske krize	13
TREĆE DESETLJEĆE:	
Ulazak u Europski sustav središnjih banaka i pripreme za uvođenje eura	19
NOVO DESETLJEĆE, NOVI IZAZOVI:	
Odgovor na pandemijsku krizu	29
HNB čine ljudi	32
Guverneri	33

U 30 godina svog djelovanja kao
suvremena i samostalna hrvatska
središnja banka HNB je postao neovisna
i profesionalno snažna institucija
s visokom razinom integriteta i
kompetencija zaposlenika.

Ulazak u europodručje afirmirat
će ravnopravnost naših građana s
građanima najvećih i najjaćih europskih
gospodarstava i povećati naš manevarski
prostor za vođenje ekonomske politike.

Boris Vujčić

guverner

Hrvatska narodna banka – tri desetljeća izazova

U prosincu 2021. navršava se 30 godina djelovanja suvremene i samostalne središnje banke Republike Hrvatske. Izgradnja i neprekidno sustavno unapređivanje institucije u svim područjima njezina rada u ta su se tri desetljeća ispreplitali s izazovima očuvanja monetarne i financijske stabilnosti.

U prvom su desetljeću naši najvažniji zadaci bili borba protiv visoke inflacije i uspostavljanje regulatornog okvira primjerenog tržišno orijentiranom bankovnom sustavu. Gospodarski uzlet koji je uslijedio u drugom desetljeću pred HNB je postavio drugi tip zadatka – zaštitu financijskog sustava od preuzimanja rizika koji bi se mogli pokazati kobnima ako se gospodarski trendovi

preokrenu. Na to nije trebalo dugo čekati. Globalna financijska kriza potvrdila je ispravnost politike ograničavanja kreditne aktivnosti te upozorila na važnost financijske pismenosti i zaštite potrošača, kao i na ulogu središnje banke s tim u svezi.

Od 2005. naovamo HNB se posvećuje novim institucionalnim ciljevima, najprije prilagodbi za članstvo u Europskoj uniji, a zatim i pripremama za ulazak u europodručje i zamjenu kune eurom. Od početka 2020. aktivnosti posvećene uvođenju eura odvijaju se u jeku nove krize. Nakon trideset godina uspješnog svladavanja kriza i ispunjavanja ciljeva i zadataka, HNB je i u pandemijskim okolnostima djelovao odgovorno, brzo i spremno te pokazao da je dorastao i najtežim izazovima.

PRVO DESETLJEĆE:**Izgradnja
institucije,
stabilizacija
cijena i
bankovnog
sustava****Stvaranje suvremene neovisne
središnje banke**

Ustav Republike Hrvatske donesen **1990.** povjerio je Narodnoj banci Hrvatske poslove središnje banke Republike Hrvatske te joj dodijelio odgovornost za stabilnost valute i za opću likvidnost plaćanja u zemlji i prema inozemstvu. Ustav iz **1990.** odredio je da je Narodna banka Hrvatske u svom radu samostalna i odgovorna Saboru Republike Hrvatske. Uredbom o Narodnoj banci Hrvatske od 23. prosinca **1991.** Vlada Republike Hrvatske donijela je privremeni zakonski okvir za operacije, djelokrug i odgovornost središnje banke. Time je utemeljena središnja banka koja otad oblikuje i vodi monetarnu politiku samostalne Republike Hrvatske, a njezin prvi guverner bio je dr. Ante Čičin-Šain.

U studenome **1992.** Sabor je donio Zakon o Narodnoj banci Hrvatske, koji je zamijenio Vladinu Uredbu o Narodnoj banci Hrvatske, utvrđenu kao privremeno zakonsko rješenje. Taj je zakon kao osnovne zadaće središnje banke potvrdio čuvanje vrijednosti domaće valute i održavanje opće likvidnosti plaćanja u zemlji i inozemstvu. Ustavnim zakonom o izmjenama i dopunama Ustava Republike Hrvatske od 15. prosinca **1997.** naziv središnje banke promijenjen je u Hrvatska narodna banka.

Poveznica

Ante Čičin-Šain: inauguracijsko predavanje Irsko-hrvatskoj poslovnoj udruzi, 29. rujna 2006. o uspostavljanju samostalnoga monetarnog sustava kao preduvjetu za nacionalnu neovisnost i daljnji razvoj

Uvođenje hrvatske nacionalne valute

U zamjenu za jugoslavenski dinar 23. prosinca **1991.** uveden je hrvatski dinar kao prijelazna i privremena valuta hrvatske države. Zamjena je izvršena u omjeru 1 : 1, a od 1. siječnja **1992.** hrvatski je dinar postao jedinim zakonitim sredstvom plaćanja u Republici Hrvatskoj. Istodobno je Narodna banka Hrvatske utvrdila i objavila prvu dnevnu tečajnu listu, prema kojoj je tečaj bio 55 hrvatskih dinara za jednu njemačku marku. Time je ujedno provedena devalvacija valute s obzirom na to da je krajem 1991. službeni tečaj bio 13 dinara za jednu njemačku marku, dok se na sivom tržištu njemačku marku kupovalo približno za 37 dinara.

Privremena i prijelazna valuta hrvatski dinar osigurala je vrijeme potrebno za stvaranje preduvjeta za uvođenje stabilne hrvatske nacionalne valute. Budući da je u to vrijeme inflacija bila iznimno visoka, hrvatski dinar izdalo je umjesto središnje banke Ministarstvo financija s potpisom ministra financija. Kovanice tada nisu bile izdane zbog visoke inflacije.

Kuna – službeno sredstvo plaćanja u Republici Hrvatskoj od 30. svibnja 1994.

Stabilizacija cijena, izgradnja međunarodnih pričuva i stvaranje preduvjeta za razvoj gospodarstva omogućili su uvođenje kune. Kuna je, kao službeno

Poveznica

Pero Jurković: govor na svečanoj ceremoniji prilikom uvođenja kune 30. svibnja 1994.

Motiv s naličja novčanice od 1000 kn:
spomenik prvomu hrvatskom
kralju Tomislavu

sredstvo plaćanja, uvedena na Dan državnosti, 30. svibnja **1994.** Pero Jurković, tadašnji guverner, ustvrdio je tom prigodom kako je tim činom Hrvatska uz himnu, zastavu i grb zaokružila zbirku najvažnijih simbola suverenosti i neovisnosti.

U trenutku uvođenja kune cijene su bile stabilne već sedam mjeseci, a međunarodne pričuve dosegnule su 800 milijuna američkih dolara. Jedna kuna imala je vrijednost tisuću hrvatskih dinara, a osim novčanica uvedene su i kovanice kune i lipe. Iako je dio teritorija Republike Hrvatske bio zaposjednut, zamjena hrvatskih dinara za kunu provedena je bez poteškoća.

U proteklih 30 godina HNB je tiskao više od 1,5 milijarda komada novčanica ukupne vrijednosti veće od 186 milijarda kuna te iskovao 2,8 milijarda komada kovanica u ukupnoj vrijednosti od oko 1,9 milijarda kuna.

Hrvatsko Podunavlje – prvo izdanje prigodnoga optjecajnog novca od 25 kuna

Proces uvođenja kune na cijelom teritoriju Republike Hrvatske dovršen je, međutim, tek tijekom mirne reintegracije pa je 19. svibnja **1997.** u hrvatskom Podunavlju uvedena kuna kao službeno sredstvo plaćanja i uspostavljen platni promet.

“ Nema dvojbe da je najznačajniji događaj cijele 1997. godine potpuna integracija hrvatskog Podunavlja u gospodarsko-financijski sustav Republike Hrvatske. Uvođenjem kune kao zakonitog sredstva plaćanja, te integracijom platnog prometa prvi je put na cijelom području Lijepe naše naš hrvatski novac postao jedina zakonita valuta. Cjelokupni je posao financijske integracije izvršen brzo i nadasve profesionalno čime je (uz ostale institucije) i Hrvatska narodna banka dala svoj nemali doprinos tom povijesnom događaju,

kazao je tom prigodom Marko Škreb, tadašnji guverner u obraćanju saborskim zastupnicima. Prvo izdanje prigodnoga optjecajnog novca od 25 kuna izdano je upravo u povodu završetka procesa mirne reintegracije, 28. svibnja 1997. i nosilo je naziv "Hrvatsko Podunavlje".

Uz prigodni optjecajni kovani novac, za potrebe notafilista i numizmatičara HNB izrađuje i pušta u prodaju komplete novčanica hrvatskog dinara i hrvatskih kuna, komplete kovanog novca, prigodnoga zlatnoga i srebrnoga kovanog novca, zlatne dukate te suvenirni kovani novac, najčešće u povodu važnih obljetnica ili događaja.

U proteklih 30 godina izrađeno je:

- 8.000** zlatnih dukata
- 20.050** komada prigodnoga zlatnoga kovanog novca
- 58.550** komada prigodnoga srebrnoga kovanog novca
- 62.000** numizmatičkih kompleta optjecajnoga kovanog novca kuna i lipa
- 50.000** kompleta optjecajnoga kovanog novca kuna i lipa (izdanje 1993.)
- 6.000** numizmatičkih kompleta prigodnoga optjecajnoga kovanog novca od 25 kuna.

25 kuna – Hrvatsko Podunavlje

Stabilizacijski program i postizanje stabilnosti cijena

Visoka inflacija bila je jedan od stalno prisutnih sindroma slabosti gospodarstva i neadekvatne ekonomske politike u bivšoj Socijalističkoj Federativnoj Republici Jugoslaviji (SFRJ), a obilježila je i početak ekonomske povijesti Republike Hrvatske. Posljednji inflacijski ciklus započeo je u ljeto 1990., ubrzo nakon neuspješnoga antiinflacijskog programa posljednje vlade SFRJ. Mjesečna stopa inflacije rasla je gotovo neprekidno i u drugoj je polovini 1992. prešla 30 posto.

Skupina ekonomista mlađe generacije, u kojoj su bili i budući guverneri Marko Škreb i Željko Rohatinski, ocijenila je da glavni uzrok inflacije nije višak potražnje ili drugi klasični pritisci na rast cijena, već čvrsto ukorijenjena inflatorna očekivanja. Na toj su premisi izgradili prijedlog Stabilizacijskog programa koji je Vlada Republike Hrvatske usvojila i počela provoditi u listopadu **1993.** Ključan element tog programa bila je početna jednokratna devalvacija i najava postupnog usporavanja deprecijacije nominalnog tečaja hrvatskog dinara u odnosu na njemačku marku tijekom tri mjeseca od objave programa, što je trebalo ukloniti inflatorna očekivanja i pridonijeti vjerodostojnosti programa. Ubrzo su se očekivanja preokrenula, naglo je porasla potražnja za domaćom valutom uz pritiske na aprecijaciju tečaja, a cijene su prestale rasti.

Na povjerenje u program utjecala je i konvertibilnost kune te mogućnost slobodnog

formiranja deviznog tečaja koja je bila zacrtana programom i s usvajanjem Stabilizacijskog programa pretočena u Zakon o osnovama deviznog sustava, deviznog poslovanja i prometu zlata. Krajem svibnja **1995.** proglašena je i puna vanjska konvertibilnost hrvatske valute.

Ulazak u međunarodne financijske institucije i reguliranje odnosa s vjerovnicima

Nakon osamostaljenja Republike Hrvatske bilo je nužno provesti sukcesiju imovine i obveza bivše države, urediti odnose s financijskim institucijama i državama kreditorima te postati članom međunarodnih financijskih institucija. U svim tim procesima Hrvatska narodna banka imala je važnu ulogu. Hrvatska je postala članicom Međunarodnoga monetarnog fonda (MMF) 14. prosinca **1992.** na temelju sukcesije članstva bivše SFRJ, te je stekla pravo na člansku kvotu u visini od 28,49 posto nekadašnje kvote SFRJ. Učlanjenje u MMF ubrzalo je otvaranje pregovora o podjeli i raspodjeli inozemnih dugova bivše države privatnim i javnim kreditorima, odnosno Londonskom i Pariškom klubu. Do tada je vrijedio neformalni moratorij na otplate inozemnih dugova, no kako odnosi s inozemnim kreditorima nisu bili uređeni, nije postojala ni mogućnost inozemnog zaduživanja novostvorene države.

U ožujku **1995.** potpisan je Sporazum o reprogramiranju obveza prema vladama članica Pariškoga kluba. Hrvatska se tim sporazumom obvezala podmiriti dugove čiji su izvorni dužnici bili njezini rezidenti, te 28,49 posto duga SFRJ

DEC

DUBROVNIK
ECONOMIC
CONFERENCE

Jačanje analitičkih kapaciteta i otvaranje prema stručnoj i općoj javnosti

*Hrvatska narodna banka od utemeljenja je gradila analitičke kapacitete kako bi odluke iz svoje nadležnosti temeljila na što potpunijem i dubljem uvidu u gospodarska i financijska kretanja. Posebna je pozornost posvećena objavljivanju stručnih i istraživačkih publikacija. Prvo Godišnje izvješće HNB objavljuje **1992.**, prvu redovnu mjesečnu publikaciju – Bilten počinje objavljivati **1996.**, a ubrzo i povremene publikacije koje donose istraživačke radove.*

*U lipnju **1995.** u organizaciji hrvatske središnje banke održana je prvi put međunarodna istraživačka konferencija, Dubrovačka*

konferencija o gospodarstvima u tranziciji. U vrijeme održavanja tog skupa, posvećenog razvojnim izazovima i iskustvima tranzicijskih ekonomija, dio zemlje bio je i nadalje zaposjednut. Dubrovačka konferencija prerasla je u tradicionalni skup koji se održava redovito svake godine, pa je u pandemijskoj, 2020. doživio 26. obljetnicu. Od 2006. Dubrovačka konferencija počinje posebnim seminarom za mlade ekonomiste YES – Young Economists Seminar.

Poveznica

Marko Škreb: o počecima Dubrovačke ekonomske konferencije

tim vladama koji se nije mogao izravno raspodijeliti prema rezidentnosti dužnika. U travnju **1996.** potpisan je Sporazum o reprogramu s poslovnim bankama – vjerovnicima okupljenima u Londonskom klubu. Na temelju tog sporazuma vjerovnici su za dio duga Narodne banke Jugoslavije, 29,5 posto, dobili obveznice Republike Hrvatske. Time je završena raspodjela inozemnog duga bivše Jugoslavije. Ukupan inozemni dug Republike Hrvatske krajem 1996. iznosio je oko četvrtine BDP-a.

U lipnju **1997.** Hrvatska narodna banka postala je punopravnom članicom Banke za međunarodne namire (BIS, Bank for International Settlements) na temelju izvanrednog povećanja kapitala, za razliku od članstva u MMF-u, koje se temeljilo na sukcesiji članstva bivše SFRJ. U travnju **2001.** države sljednice SFRJ postigle su dogovor o podjeli imovine bivše države u Banci za međunarodne namire, te je Hrvatskoj pripalo 28,49 posto te imovine ili 118 milijuna dolara, koji su postali dijelom međunarodnih pričuva Republike Hrvatske. Zahvaljujući dionicama stečenim u sukcesiji HNB je postao suvlasnikom BIS-a, međunarodne financijske institucije u suvlasništvu središnjih banaka, koja na temelju međunarodne suradnje podupire središnje banke u njihovoj zadaći očuvanja monetarne i financijske stabilnosti, te služi kao banka središnjih banaka.

Sanacija bankovnog sustava

Banke se u socijalizmu pri kreditiranju nisu vodile kriterijima rizičnosti i profitabilnosti, već

je stalni priljev novih kredita služio preživljavanju slabih poduzeća. Bankovni sustav stoga je i prije osamostaljivanja Hrvatske bio suočen s ozbiljnim poteškoćama u poslovanju, a velik je broj banaka bio insolventan. Te su se poteškoće dramatično povećale nakon osamostaljivanja. Naime, hrvatski su građani i u SFRJ uglavnom štedjeli u devizama, koje su banke morale polagati kod Narodne banke Jugoslavije (NBJ). Ta devizna potraživanja banaka od NBJ, koja su pri osamostaljivanju činila polovicu ukupne aktive bankovnog sustava, nakon raspada bivše države postala su bezvrijedna. Osim toga, početak tranzicije i raspad SFRJ izrazito su se nepovoljno odrazili na poslovanje poduzeća pa su ona još teže podmirivala obveze prema bankama.

Država je **1991.** sanirala bankovni sustav pretvaranjem loših potraživanja u državni dug. S jedne strane, preuzela je obvezu isplate deviznih depozita stanovništva, a s druge strane sanirala državna poduzeća izdavanjem tzv. velikih obveznica, kojima su ona mogla otplatiti dugove bankama.

Iako je tako znatno poboljšano zdravlje bankovnog sustava, državne su banke uglavnom nastavile akumulirati gubitke, ponajviše zbog nenaplativih plasmana velikim državnim poduzećima. Stoga je **1996.** godine trebalo ponovo sanirati tri od četiri najveće banke. Kako se sanacije koje su znatno opterećivale državni proračun ne bi ponavljale, pripremljena je, a nekoliko godina poslije i provedena, privatizacija tih banaka. Ukupni troškovi tih sanacija procjenjuju se na 31 posto hrvatskog BDP-a.

Bankovna kriza i konsolidacija bankovnog sustava

Liberalizacija bankovnog tržišta tijekom tranzicije pospješila je osnivanje novih banaka pa se njihov ukupan broj naglo povećavao. Godine 1998. u Hrvatskoj je poslovalo 60 banaka, dvostruko više nego prije osamostaljenja i ujedno najveći broj banaka uopće. Međutim, neke od novih privatnih banaka rasle su prebrzo. Privlačile su štediše visokim kamatnim stopama na depozite, nisu primjereno procjenjivale rizike koje su preuzele kreditiranjem, a sredstva su često usmjeravale povezanim osobama.

Od 1997. nazire se usporavanje gospodarskog rasta pod utjecajem ruske i azijske krize kao i brojnih domaćih problema, što je kulminiralo 1999. padom BDP-a. Niz, uglavnom manjih i srednje velikih, novoosnovanih privatnih banaka, zapao je u poteškoće, a to je ubrzo rezultiralo bankovnom krizom. HNB je, u skladu s ovlastima koje mu je pružio novi Zakon o bankama iz **1998.**, uputio

prijedloge za pokretanje stečajnog postupka za 16 banaka i pet štedionica za koje je utvrdio da njihovo poslovanje ne udovoljava zakonskim uvjetima. U nekim je slučajevima bila predložena likvidacija ili sanacija radi očuvanja stabilnosti i povjerenja u bankovni sustav. Do kraja **2000.** broj banaka u Hrvatskoj smanjio se na 43.

Proces konsolidacije stvorio je temelje zdravijega bankovnog sustava, boljeg upravljanja rizicima i veće otpornosti na makroekonomske poremećaje i međunarodne financijske krize, kao i snižavanja kamatnih stopa. No, proces konsolidacije bio je praćen fiskalnim troškovima zbog isplate osiguranih depozita i snažnim otporom vlasnika koji su ostajali bez svojih uloga. Bankovna kriza **1998. i 1999.** formalno je bila i razlog zbog kojeg Sabor nije prihvatio izvješća o radu središnje banke za 1998. i prvu polovinu 1999. Nakon takve odluke Sabora članovi Savjeta HNB-a stavili su mandate na raspolaganje, te su u srpnju **2000.** bili razriješeni dužnosti.

DRUGO DESETLJEĆE:

Očuvanje financijske stabilnosti tijekom gospodarskog uzleta i ublažavanje pada tijekom globalne financijske krize

Daljnja modernizacija rada HNB-a

Početak stoljeća obilježila je daljnja modernizacija u svim područjima djelovanja središnje banke, osobito u razdoblju do nastupanja globalne financijske krize koja je pozornost HNB-a preusmjerila na očuvanje financijske stabilnosti i podršku gospodarskom oporavku zemlje nakon recesije.

Novi pravni okvir djelovanja HNB-a

U travnju **2001.** donesen je novi Zakon o Hrvatskoj narodnoj banci, kojim je pravni okvir djelovanja HNB-a približen standardima Europske unije. Tim su zakonom, između ostaloga, utvrđeni položaj, poslovi, vlasnički status, ovlasti i ustroj hrvatske središnje banke. Njime je, nadalje, uvedena funkcionalna, institucionalna, financijska i osobna neovisnost HNB-a. Zakon je dodatno naglasio postizanje i održavanje stabilnosti cijena kao temeljni cilj djelovanja središnje banke.

Uvođenje operacija na otvorenom tržištu

Početakom **2005.** HNB je osuvremenio i obogatio svoj instrumentarij za provedbu monetarne politike operacijama na otvorenom tržištu, čiji je cilj bilo bolje upravljanje likvidnošću bankovnog sustava i stabilizacija kamatnih stopa na novčanom tržištu. Uvođenjem operacija na otvorenom tržištu okvir za provedbu monetarne politike HNB-a približio se monetarnom okviru Europske središnje banke. Operacije na otvorenom tržištu

Poveznica

Željko Rohatinski: govor na 12. savjetovanju Hrvatskog društva ekonomista, 12. studenoga 2004., Monetarna politika

podrazumijevaju bilo kupnju ili prodaju imovine određenih karakteristika na financijskom tržištu, bilo odobravanje kredita bankama i prikupljanje depozita od banaka.

Predviđena su tri osnovna tipa operacija: redovite operacije na otvorenom tržištu, čija je učestalost unaprijed određena i odvijaju se redovito, operacije fine prilagodbe, koje se provode po potrebi, te strukturne operacije, koje se provode kada je zbog strukturnih promjena u likvidnosti potrebno utjecati na cijenu ili količinu ponude primarnog novca. Uz određene izmjene te se monetarne operacije primjenjuju i danas, a imale su značajnu ulogu u stabilizaciji poremećaja na financijskom tržištu nastalih zbog izbivanja pandemije bolesti COVID-19 u proljeće 2020.

Modernizacija platnih sustava

Na prijelazu stoljeća dogodili su se važni koraci u izgradnji pouzdane infrastrukture platnog prometa usklađene s potrebama suvremenoga gospodarstva. Prvi je korak bila uspostava Hrvatskog sustava velikih plaćanja (HSVP) u travnju **1999.** HSVP je omogućio HNB-u vođenje računa banaka, a sudionicima sustava provođenje transakcija velikih iznosa, u realnom vremenu i na bruto načelu. Nakon toga je u veljači **2001.** s radom započeo Nacionalni klirinški sustav (NKS), koji je

omogućio bankama u svako doba uvid u raspoloživa sredstva njezinih klijenata i znatno unaprijedio upravljanje likvidnošću. NKS je međubankovni platni sustav za obračun velikog broja transakcija prema neto multilateralnom načelu, tako da se transakcije međusobno prebijaju. Na taj se način može obračunati veliki broj transakcija u jednom danu uz relativno mali angažman likvidnosti.

Od srpnja **2005.** u HSVP-u namiruje se novčani tok trgovine vrijednosnim papirima, čime je omogućena usporedna razmjena vrijednosnih papira i novčanih sredstava (tzv. *Delivery vs. Payment*).

Uspostava moderne infrastrukture omogućila je kvalitetnije i raznovrsnije usluge, primjerice internetsko bankarstvo i mobilno bankarstvo, te ubrzala tokove novca i stvorila preduvjete za suvremeno gospodarstvo.

HNB – pionir primjene makrobonitetne politike

Procesi privatizacije banaka i liberalizacije bankovnog sustava tijekom 90-ih rezultirali su otpornijim bankovnim sustavom i oštrijom konkurencijom među bankama. Rastuća potražnja domaćeg stanovništva i poduzetnika za svim vrstama kredita početkom 21. stoljeća u takvim se uvjetima susrela s izdašnom ponudom kredita. Domaći depoziti ubrzo su postali nedostatnim izvorom financiranja kredita pa su se banke u okruženju iznimno povoljnih globalnih uvjeta financiranja i visoke globalne likvidnosti okrenule inozemnim izvorima.

HNB je u takvim okolnostima ocijenio da se krediti prebrzo povećavaju i da gospodarstvo ulazi u fazu pregrijavanja. Jasni znakovi tog pregrijavanja bili su rastući manjak na tekućem računu platne bilance, nagli porast inozemnog duga te nastanak cjenovnih balona na tržištima nekretnina i vrijednosnih papira. Zbog toga je HNB između **2003.** i **2007.** poduzeo niz mjera za ograničavanje prekomjernoga kreditiranja.

Tim je mjerama HNB s jedne strane ograničavao porast ranjivosti hrvatskoga gospodarstva, a s druge strane jačao otpornost financijskog sustava na eventualne krizne epizode. Kako bi postigle optimalan učinak, mjere su se postupno prilagođavale i dopunjavale sve do izbijanja globalne financijske krize. Upravo su te mjere očuvale stabilnost financijskog sustava ne samo u vrijeme njihovog poduzimanja nego i u iznimno nepovoljnom okruženju globalne financijske krize. Mjere tog tipa danas se ubrajaju u mjere tzv. makrobonitetne politike, a ekonomska znanost tek ih je naknadno prepoznala kao zasebno područje ekonomske politike.

Guverner Željko Rohatinski u studenome 2007. brojne mjere ograničavanja rasta plasmana popratio je riječima:

“ Mjere HNB-a i rezultati tih mjera pokazuju koliko je truda potrebno da se spriječi pogoršavanje postojeće situacije. Pokazuje i koliko su ograničene mogućnosti djelovanja isključivo monetarnom politikom. No djelovati se mora jer alternative nema.

Odgovor na globalnu financijsku krizu

Globalna financijska kriza, koja je započela **2007.** kao kriza rizičnih hipotekarnih obveznica u SAD-u, kulminirala je krajem rujna **2008.** propašću investicijske banke Lehman Brothers. Panika koja se proširila na financijskim tržištima zahvatila je preko noći cijeli svijet. Jedna od manifestacija krize bio je nagli zastoj u tokovima kapitala. To je stvorilo poteškoće u zemljama s izraženim manjkom na tekućem računu platne bilance i velikim potrebama za inozemnim financiranjem, koje je preko noći postalo skuplje i teže dostupno.

Hrvatska je u krizu ušla s manjkom na tekućem računu platne bilance većim od 10 posto BDP-a, što je i prije krize bilo dugoročno neodrživo. No, zbog krize pojavila se opasnost da bi taj manjak mogao nestati na, s gospodarskog stajališta, nepoželjan način, odnosno kao posljedica kolapsa domaće potrošnje i investicija. Uredno uravnoteženje tekućeg računa platne bilance dodatno je otežao pad robnog izvoza i prihoda od noćenja stranih turista zbog smanjenja inozemne potražnje.

HNB je snažno djelovao kako bi ublažio učinke krize na domaće gospodarstvo. Trebalo je ponajprije očuvati stabilnost tečaja deviznim intervencijama, jer je manjak deviza koji je pratio pad izvoza i zastoj u priljevima kapitala stvarao pritisak na deprecijaciju kune. Prenagla promjena tečaja mogla je pokrenuti spiralu negativnih očekivanja i povećati teret zaduženosti građanima, poduzećima i državi, potaknuti inflaciju i tako dodatno pojačati recesiju. Osim što je očuvao stabilnost tečaja,

HNB je ukidanjem i smanjivanjem različitih oblika akumuliranih pričuva bankama oslobodio dodatnu kunsku i deviznu likvidnost. Zajedno s visokom razinom kapitalne adekvatnosti, koju su banke stvorile zahvaljujući prethodnom djelovanju HNB-a, to je omogućilo da i u izazovnim kriznim uvjetima banke nastave financijski podupirati gospodarstvo i državu.

Govoreći o globalnoj financijskoj krizi na konferenciji Hrvatskoga novčanog tržišta u svibnju 2009. guverner Željko Rohatinski rekao je:

“ [Krizu] treba prije svega shvatiti kao drastičnu opomenu o posljedicama koje mogu nastupiti, i već jesu, zbog prethodnog zanemarivanja problema održivosti ekonomskog rasta. Opomenu koja bi bila još teža da je HNB u proteklim godinama vodio drugačiju monetarnu politiku. Shvatimo li tu opomenu, tada je ova kriza ujedno i šansa za jedan drugačiji početak promišljanja budućeg ekonomskog razvoja. Imamo li za sve to snage, znanja i volje – pitanje je na koje nećemo morati dugo čekati odgovor.

Zbog krive adrese – zajednički srebrnjak

Hrvatska narodna banka prvi je put **2007.** godine pripremila i izdala novac u suradnji s drugom središnjom bankom. Zajedno s Central Bank and Financial Services Authority of Ireland izdan je srebrni kovani novac posvećen slavnom hrvatskom kiparu Ivanu Meštroviću. Osnovni je motiv na srebrnjaku Meštrovićev rad "Djevojka s harfom".

Meštroviću je 1927., na preporuku slavnoga irskog pjesnika Williama Butlera Yeatsa, predsjednika savjetodavnog odbora za odabir i izradu prvih novčanica i kovanog novca nekadašnje Slobodne Države Irske, poslan poziv da pošalje predloške za izradu budućih irskih kovanica. No, pismo je bilo

upućeno na pogrešnu adresu i Meštrović ga je primio prekasno da bi sudjelovao na natječaju.

“ Otkrivši da je rok prošao, Meštrović je načinio veličanstveni motiv kovanice "Djevojka s harfom" i velikodušno ga darovao Slobodnoj Državi Irskoj

– zapisao je tada Yeats.

Od 1965. godine "Djevojka s harfom" nalazi se na službenom pečatu irske središnje banke, a tek je 2007. na srebrnjaku upotrijebljena u prvotno zamišljenoj funkciji – na kovanom novcu.

Prigodni srebrni kovani novac posvećen
Ivanu Meštroviću koji su u suradnji
izdale Hrvatska narodna banka i
Central Bank and Financial Services
Authority of Ireland

Sjedište ESB-a, Frankfurt na Majni

TREĆE DESETLJEĆE:

Ulazak u Europski sustav središnjih banaka i pripreme za uvođenje eura

HNB ulazi u Europski sustav središnjih banaka

Republika Hrvatska pristupila je Europskoj uniji 2013., a pripreme za pristupanje počele su mnogo prije i obuhvatile su i prilagodbu nacionalnoga zakonodavnog okvira u kojem djeluje Hrvatska narodna banka. Već **2008.** na snagu je stupio novi Zakon o Hrvatskoj narodnoj banci, kojim je nacionalno zakonodavstvo dodatno usklađeno s pravnim standardima Europske unije. To se posebno odnosilo na zakonsko usklađivanje pitanja institucionalne, funkcionalne, osobne i financijske neovisnosti središnje banke i članova njezinih tijela s europskim standardima. Ulaskom Hrvatske u Europsku uniju 1. srpnja **2013.** HNB postaje dijelom Europskog sustava središnjih banaka, a guverner članom Općeg vijeća Europske središnje banke.

Uloga HNB-a u Drugoj bečkoj inicijativi

Kao središnja banka nove članice Europske unije HNB preuzima posebno aktivnu ulogu u Drugoj bečkoj inicijativi, a guverner Boris Vujčić imenovan je **2016.** predsjedajućim njezina Upravljačkog odbora. Cilj je ove inicijative nastale u jeku globalne financijske krize okupiti najvažnije javne i privatne dionike bankarskih grupacija iz Europske unije s područja srednje, istočne i jugoistočne Europe, kako bi se sustavno i usklađeno djelovalo na sprečavanju sistemske bankovne krize i održavala kreditna aktivnost neophodna za funkcioniranje gospodarstava.

Put prema euru

Predstavljanje *Strategije za uvođenje eura kao službene valute u Hrvatskoj* 30. listopada **2017.** označilo je početak hrvatskog puta prema euru. U dokumentu koji su zajednički pripremile Hrvatska narodna banka i Vlada Republike Hrvatske analizirane su, s ekonomskog stajališta, pozitivne i negativne strane uvođenja eura za Hrvatsku, opisan je postupak uvođenja eura te su navedene planirane aktivnosti Vlade RH i HNB-a do uvođenja eura. Strategiju je usvojila Vlada RH u svibnju 2018. nakon javne rasprave.

Hrvatska je 28. svibnja **2019.** uputila Europskoj središnjoj banci zahtjev za uspostavljanje tzv. bliske suradnje između ESB-a i Hrvatske narodne banke u obavljanju poslova supervizije kreditnih institucija. Također, 4. srpnja **2019.** članicama europodručja, Danskoj i institucijama Europske unije upućeno je pismo namjere o ulasku u Europski tečajni mehanizam (ERM II).

Poveznica

Boris Vujčić: o ulasku Hrvatske u ERM II i uspostavljanju bliske suradnje, 10. srpnja 2020.

U jeku pandemijske krize Hrvatska je ušla u Europski tečajni mehanizam, a HNB u blisku suradnju s Europskom središnjom bankom

U tečajni mehanizam ERM II, svojevrsnu čekaonicu za ulazak u europodručje, Hrvatska je ušla u srpnju **2020.** Središnji paritet koji se Hrvatska obvezala održavati određen je na razini 1 euro = 7,53450 kuna, uz raspon fluktuacije od ± 15 posto. Da bi uvela euro, Hrvatska mora najmanje dvije godine zadovoljavati tzv. kriterije iz Maastrichta, odnosno kriterije nominalne konvergencije koji se odnose na stabilnost cijena, održivost javnih financija, stabilnost tečaja i konvergenciju dugoročnih kamatnih stopa.

“ Danas smo napravili značajan korak u ulasku Hrvatske u eurozonu,

rekao je guverner Boris Vujčić 10. srpnja 2020. i naglasio:

“ Posebno sam zadovoljan što smo ulazak u Europski tečajni mehanizam odradili na vrijeme, usprkos pandemiji i svemu što se događalo posljednjih mjeseci.

Istodobno s odlukom o ulasku Hrvatske u ERM II Europska središnja banka donijela je odluku o uspostavljanju bliske suradnje s Hrvatskom narodnom bankom, čime je HNB postao dijelom jedinstvenoga nadzornog mehanizma i jedinstvenoga sanacijskog mehanizma i prije ulaska u europodručje.

Zaštita potrošača – glavno načelo Nacionalnog plana zamjene hrvatske kune eurom

Krajem prosinca **2020.** donesen je Nacionalni plan zamjene hrvatske kune eurom, koji opisuje sve glavne operativne mjere potrebne za glatko odvijanje procesa zamjene hrvatske kune eurom. Njegovo je glavno načelo zaštita potrošača – proces za građane mora biti besplatan, odnosno potrošač ne smije biti u financijski nepovoljnijem položaju nego što bi bio da euro nije uveden.

Prilagodba platnih usluga i platnih sustava plaćanjima u eurima

Jedno od područja prilagodbe povezane s članstvom u Europskoj uniji, kao i budućim članstvom u europodručju, bila je i prilagodba platnih usluga i infrastrukture platnog prometa. Prilagodba platnih usluga omogućila je digitalizaciju i uvođenje tehnoloških inovacija u plaćanjima uz istodobno osiguravanje sigurnosti i pouzdanosti te niže naknade za prekogranična plaćanja u eurima, koje su na razini nacionalnih plaćanja u kunama. Godine **2016.** uveden je europski standard jedinstvenog područja

plaćanja u eurima (SEPA) za sva plaćanja u eurima i za plaćanja u kunama, čemu je **2013.** godine prethodilo uvođenje obvezne upotrebe međunarodnog broja bankovnog računa – IBAN-a.

U području infrastrukture platnog prometa prilagodba je obuhvatila nadogradnju postojeće infrastrukture novim platnim sustavima. Hrvatska narodna banka uspostavila je početkom **2016.** hrvatsku komponentu platnog sustava TARGET2 (TARGET2-HR). TARGET2 je platni sustav Europske unije za namiru platnih transakcija velikih iznosa u eurima u realnom vremenu na bruto načelu. Iste je godine s radom započeo i platni sustav za obračun malih plaćanja u eurima EuroNKS, koji je omogućio obračun nacionalnih eurskih transakcija na neto multilateralnom načelu, prebijanjem, te izvršavanje prekograničnih eurskih transakcija povezivanjem s drugim platnim sustavima u EU-u. U studenome **2018.** HNB je kreditnim institucijama omogućio i sudjelovanje u TARGET2 usluzi TIPS, koja korisnicima omogućuje namiru trenutačnih transakcija, tj. platnih transakcija u eurima koje se namiruju unutar nekoliko sekunda, u bilo koje doba dana, tijekom cijele godine.

Izazov krize kredita u švicarskim francima

Kredite u švicarskim francima banke su u Hrvatskoj počele odobravati u prvim godinama 21. stoljeća, usporedno s rasprostriranjem takve prakse u brojnim zemljama srednje i istočne Europe, a otprilike desetljeće nakon što su ih banke počele

izrazitije odobravati u Austriji. Zbog nižih kamatnih stopa u odnosu na kredite u eurima takvi su krediti brzo postali popularni, osobito u segmentu kredita duže ročnosti, kao što su krediti za kupnju automobila i stambeni krediti. Popularnost kredita u švicarskim francima nisu umanjila ni upozorenja HNB-a o rizičnosti zaduživanja s valutnom klauzulom u švicarskim francima. U svom izlaganju u Hrvatskom saboru u lipnju 2005. tadašnji zamjenik guvernera Boris Vujčić rekao je:

“ Sve je više kredita u švicarskim francima, no građani nisu svjesni kakav tečajni rizik preuzimaju ako se odluče za takav kredit. Središnja banka svojim intervencijama održava tečaj eura prema kuni u rasponu od plus/minus pet posto, a što se tiče švicarskih franaka, za to nema nikakve garancije.

Nakon izbijanja globalne financijske krize 2008. godine smanjila se razlika između kamatnih stopa za euro i švicarski franak na međunarodnim financijskim tržištima, a tečaj švicarskog franka ojačao je jer se ta valuta u kriznim uvjetima smatrala sigurnim utočištem. Stoga se krediti u švicarskim francima gotovo prestaju odobravati. Unatoč tome, zbog njihove duge ročnosti udio stambenih kredita u švicarskim francima u ukupnim stambenim kreditima u godinama nakon krize bio je razmjerno stabilan, na razini od oko 40 posto.

Kako bi se ublažio problem izrazitog rasta otplatnih rata za kredite u švicarskim francima, Vlada RH i banke poduzimaju u tom razdoblju niz mjera

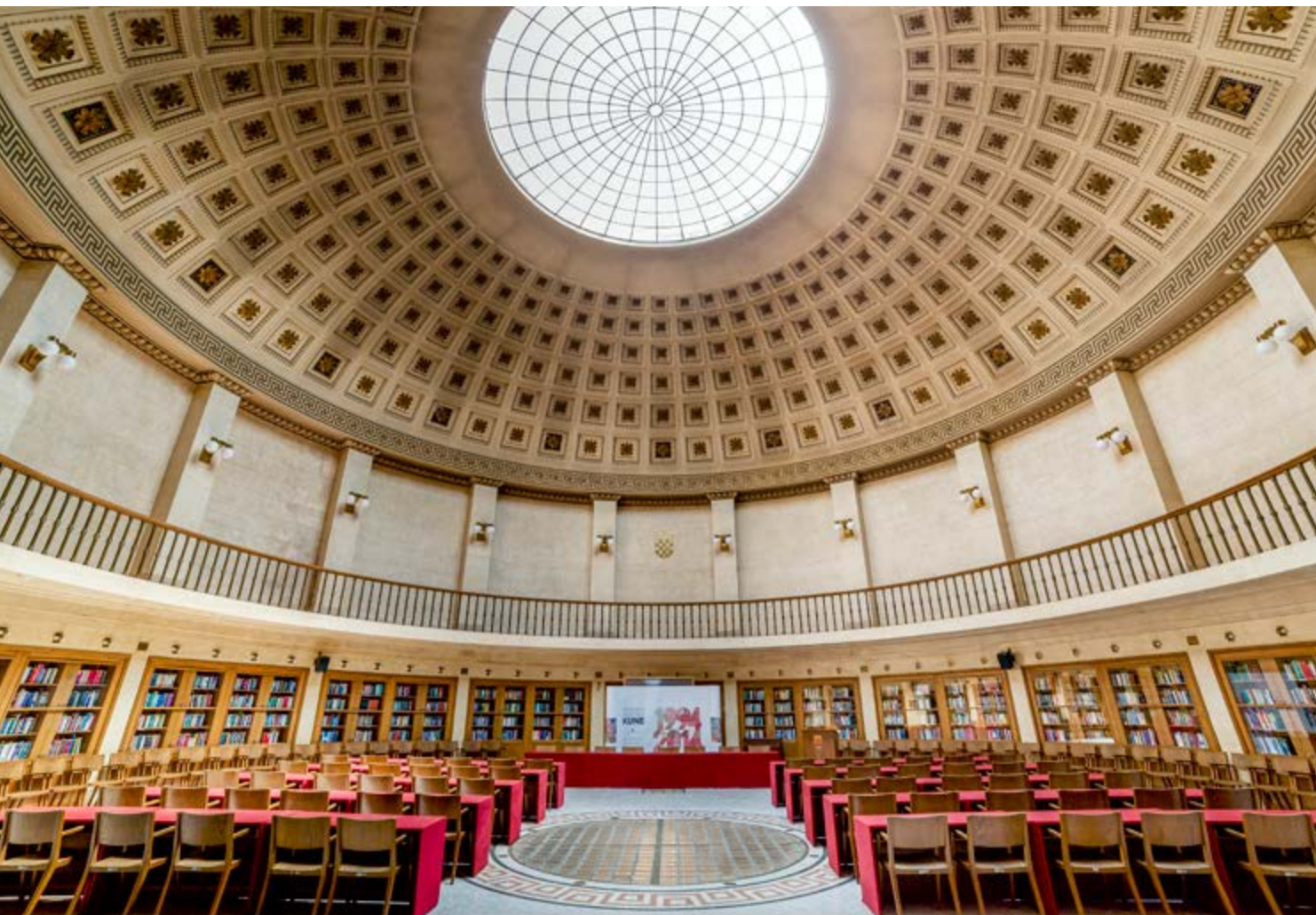
s ciljem olakšavanja tereta otplate. Dužnici s kreditima u francima za isti se cilj nastoje izboriti i pravnim sredstvima. Rješenje za dužnike dolazi potkraj 2015., kada dobivaju zakonsku mogućnost konverzije kredita u euro, uz izjednačavanje financijske pozicije s dužnicima u eurima od samog trenutka odobravanja kredita.

HNB je tijekom rasprave o rješavanju problema dužnika s kreditima u francima prikupljao i analizirao različite podatke, čime je nastojao pridonijeti informiranosti, a time i kvaliteti javne rasprave. Važnu je ulogu HNB odigao i nadzorom procesa konverzije krajem **2015.** i tijekom **2016.**, kada je različitim postupanjima prema bankama osigurao njihovo ujednačeno i zakonito postupanje. Konačno, HNB je mjerama monetarne politike očuvao stabilnost tečaja i povoljne uvjete financiranja unatoč poremećajima koje je konverzija prouzročila na financijskim tržištima. Pojedini aspekti zaduživanja kreditima u švicarskim francima, odnosno tumačenje pojedinih pitanja vezano uz ove kredite još je i danas predmet sudskih postupaka.

Aktivnosti HNB-a za zaštitu potrošača i jačanje ekonomske i financijske pismenosti

Hrvatska narodna banka sudjeluje u unapređivanju pravnog okvira i provodi aktivnosti iz svoje nadležnosti usmjerene na kvalitetniju zaštitu potrošača. Poslovi povezani sa zaštitom potrošača prvi su put sustavno organizirani u samostalnoj

Najdojmljiviji dio zgrade HNB-a – kasetirana kupola promjera 21 metar natkriva veliku okruglu dvoranu, koja je nekad bila glavna burzovna dvorana

organizacijskoj jedinici **2011.** godine, a od **2014.** te poslove obavlja Ured za praćenje zaštite potrošača. Organizacijskom strukturom koja odražava posvećenost praćenju zaštite potrošača, Hrvatska narodna banka uklopila se u suvremene trendove glede aktivnosti središnjih banaka i Europske središnje banke. Takvu reorganizaciju treba razumjeti i kao pretpostavku uspješnog održavanja financijske stabilnosti kao jedne od glavnih zadaća HNB-a – jer financijska stabilnost počiva i na brizi za prava potrošača i na njihovoj financijskoj pismenosti.

Jasno i proaktivno informiranje potrošača – internet, društvene mreže, mobilna aplikacija

Otvoreno informiranje najbolji je način zaštite potrošača. Stoga Hrvatska narodna banka na internetskoj stranici objavljuje brojne obavijesti namijenjene potrošačima koje mogu pomoći pri razmatranju ponuda i donošenju odluke o ugovaranju konkretnoga bankovnog proizvoda ili usluge. Na svojoj je internetskoj stranici **2017.** objavila informativnu listu ponude kredita s osnovnim informacijama o potrošačkim kreditima banaka koje se redovito osvježavaju.

Poveznica

Informativna lista ponude kredita potrošačima, informacije potrošačima na internetskoj stranici HNB-a

Zahvaljujući tim informacijama potrošači mogu lakše usporediti kreditne ponude banaka. Osim podataka o kreditima građani na stranicama HNB-a mogu naći i informacije o visini bankovnih naknada za najčešće platne usluge. Radi lakšeg pristupa tim informacijama dostupna je i mobilna aplikacija mHNB. Ako se na bankovnom tržištu pojave određene rizične ponude ili proizvodi, HNB objavljuje i odgovarajuća upozorenja za potrošače, a na internetskoj stranici potrošačima također objašnjava kako mogu zaštititi svoja prava u odnosima s pružateljima usluga u nadležnosti HNB-a.

Financijska edukacija za učenike, studente, profesore...

Ekonomska i financijska edukacija nužna je za donošenje informiranih financijskih odluka. Stoga je HNB usmjerio aktivnosti jačanju ekonomske i financijske pismenosti mladih, za koje već petnaestak godina organizira različita predavanja i radionice. Iz godine u godinu povećavala se i zainteresiranost učenika, studenata i profesora da prošire znanje o osobnim financijama, ali i o radu hrvatske središnje banke te o aktualnim gospodarskim i novčanim kretanjima u Hrvatskoj. Tako je tijekom pretpandemijske, **2019.** radi sudjelovanja u različitim programima financijske edukacije HNB posjetio dotad najveći broj posjetitelja: 4289 učenika, studenata, profesora i ostalih zainteresiranih građana.

Velika učenička debata

Od **2014.** godine Hrvatska narodna banka obilježava Svjetski tjedan novca i Europski tjedan novca, a u sklopu tog tjedna od **2016.** u suradnji s Hrvatskim debatnim društvom organizira Veliku učeničku debatu za srednjoškolce. Sada već tradicionalna debata, jednom godišnje u Okrugloj dvorani HNB-a, okuplja iz svih dijelova Hrvatske dvjestotinjak učenika, koji raspravljaju o aktualnim financijskim temama, dok ih kolegice i kolege kao i cjelokupna javnost mogu pratiti i uključiti se pitanjima i komentarima putem streaminga, odnosno internetskog prijenosa uživo.

Poveznica

Velika učenička debata
2016. – 2021.

Otvorena vrata HNB-a

HNB je **2017.** prvi put organizirao Dane otvorenih vrata. U toj prigodi zainteresirani građani mogu razgledati Okruglu dvoranu i upoznati jedan od najljepših spomenika hrvatske arhitektonske baštine – zgradu nekadašnje Zagrebačke burze za robu i vrednote, građene prema projektu poznatoga hrvatskog arhitekta Viktora Kovačića. Uz razgledavanje za građane se tom prilikom organiziraju i dodatne radionice pa su tako 2019. mogli saznati više o zaštitnim obilježjima novčanica.

25. obljetnica uvođenja kune

U svibnju **2019.** obilježena je 25. obljetnica uvođenja kune izdavanjem prigodnoga optjecajnoga kovanog novca od 25 kuna "25. obljetnica uvođenja kune kao novčane jedinice Republike Hrvatske, 30. svibnja 1994. – 30. svibnja 2019.". Također, tom je prigodom u Arheološkom muzeju u Zagrebu otvorena izložba "Kuna – 25 godina novčane jedinice Republike Hrvatske". Na izložbi su predstavljena sva izdanja novčanica i kovanog novca te prigodnoga optjecajnoga kovanog novca Republike Hrvatske tijekom 25 godina upotrebe kao i grafička rješenja novčanica te modeli kovanog novca iz razdoblja nastajanja kuna i lipa.

Hrvatska narodna banka obilježavala je obljetnice uvođenja kune posebnim izdanjima novčanica i kovanica. Tako su 2004. u povodu 10. obljetnice kune u optjecaj puštene prigodna optjecajna novčanica od 10 kuna s dodatnim prigodnim mikrotekстом i redovna optjecajna kovanica od 1 kune s oznakom godina "1994.-2004.". U povodu 20. obljetnice kune u prodaju je pušten komplet prigodnih optjecajnih novčanica od 10 kuna (izdanje 2004.) i 20 kuna (izdanje 2014.).

Suvremena hrvatska umjetnost u Europskoj središnjoj banci

U suradnji s Hrvatskom narodnom bankom Europska središnja banka u lipnju 2019. organizirala je i otvorila izložbu suvremene hrvatske umjetnosti u svom sjedištu u Frankfurtu. Na izložbi koja je dio serije "Suvremena umjetnost država članica Europske unije" posjetitelji su mogli

razgledati radove Igora Grubića, Tine Gverovića, Kristijana Kožula, Lonca, Davida Maljkovića, Ane Mušćet, Damira Očka, OKO, Lale Raščić, Gorana Trbuļjaka, Nore Turato i Zlatana Vehabovića. Dio predstavljenih radova Europska središnja banka otkupila je za svoju zbirku.

Odgovor na koronakrizu u Hrvatskoj tijekom 2020. godine: Vlada RH, HNB i Hanfa

Mjere monetarne politike HNB-a

5,5% BDP-a Kupnja državnih obveznica na sekundarnom tržištu	5,7% BDP-a Izravna kupnja deviza od države	5,3% BDP-a Prodaja deviza na deviznom tržištu
1,7% BDP-a Smanjenje stope obvezne pričuve	0,7% BDP-a Strukturne i redovite tjedne operacije	Ugovoren valutni swap s Euroskom središnjom bankom

Proširena lista potencijalnih sudionika u kupoprodajnim transakcijama s vrijednosnicama

Mjere HNB-a za zaštitu potrošača

Povišenje beskontaktnog plaćanja na 250 kn **bez upotrebe PIN-a**

- 1 Porezne odgode bile su odobravane uglavnom tijekom drugog tromjesečja. Do kraja godine većina je poreznih odgoda bila podmirena ili pretvorena u otpise.
- 2 Stanje na kraju 2020. godine
- 3 Stanje u rujnu 2020. kada je stanje aktivnih moratorija bilo na vrhuncu

Mjere za ublažavanje negativnih posljedica pandemije

Fiskalne mjere Vlade RH

0,1% BDP-a Otpis izravnih poreza	0,8% BDP-a Otpis doprinosa za mirovinsko i zdravstveno osiguranje	0,4% BDP-a Ostale mjere (kapitalni transferi, sektorske subvencije i sl.)
0,6% BDP-a Odgode poreznih obveza ¹	2,1% BDP-a Potpore za očuvanje radnih mjesta	0,5% BDP-a Nabava sredstava za borbu protiv epidemije
	1,1% BDP-a Planirana jamstva	0,3% BDP-a Izdana jamstva ²

Supervizorske mjere HNB-a

	Zadržavanje dobiti iz 2019.	
Prilagodba određenih supervizijskih aktivnosti	14,9% BDP-a ³ Moratorij na kredite	Odgoda ispunjavanja supervizijskih mjera

Zabrana isplate dividende osiguravajućih društava	Ukidanje naknada za izdavače vrijednosnica na reguliranom tržištu	Preporuka za odobravanje moratorija klijentima društava za lizing
---	---	---

Supervizorske mjere Hanfe

**NOVO DESETLJEĆE, NOVI
IZAZOVI:**

Odgovor na pandemijsku krizu

HNB odgovara na krizu izazvanu bolešću COVID-19

Svijet je početkom **2020.** zahvatila pandemija bolesti COVID-19, koja je prouzročila iznenadan zastoj gospodarske aktivnosti praćen poremećajima na financijskim tržištima. U vodećim svjetskim gospodarstvima vlade i središnje banke na krizu su reagirale brzo i koordinirano, poduzimajući dotad, po obuhvatu i intenzitetu, neviđene mjere. Slično je bilo i u Hrvatskoj. HNB je djelovao brojnim monetarnim, supervizorskim i drugim mjerama iz svoje nadležnosti kako bi sačuvao stabilnost tečaja kune i povoljne uvjete financiranja te ujedno ublažio nepovoljne učinke pandemije na gospodarstvo. Između ostaloga proveden je i program otkupa državnih vrijednosnih papira. Okvir monetarne politike predviđao je otprije mogućnost upotrebe takvog instrumenta, no HNB je u 2020. prvi put ocijenio da ga mora primijeniti kako bi spriječio zastoj na tržištu državnih vrijednosnih papira i nagli porast troška zaduživanja za državu, a time i rizik skupljeg zaduživanja za građane i gospodarstvo.

Na smirivanje deprecijacijskih pritisaka, osim snažne devizne intervencije, povoljno je također utjecao sporazum o valutnoj razmjeni zaključen između HNB-a i Europske središnje banke u travnju 2020.

Fleksibilnim pristupom procjeni kreditne sposobnosti za dobre dužnike HNB je u sklopu supervizorskih mjera olakšao odobravanje

moratorija te restrukturiranje postojećih i odobravanje novih kredita. U uvjetima neizvjesnosti glede trajanja i konačnih učinaka pandemijske krize na njihovo poslovanje kreditnim je institucijama naloženo da zadrže neto dobit ostvarenu u 2019. i prilagode isplatu varijabilnih primitaka, što je pridonijelo njihovoj već otprije dobroj kapitaliziranosti.

Hrvatska narodna banka pandemijsku je krizu dočekala spremno, te su njezine mjere bile pravodobne, uspješne i usklađene s mjerama drugih nositelja ekonomske politike. Unatoč velikoj neizvjesnosti i nestandardnim uvjetima rada dodatno otežanima razornim potresima, posebnu je pozornost HNB posvetio iscrpnom obavještanju javnosti o pojedinostima i svrsi svih mjera. Osim toga, Hrvatska narodna banka izdala je brojne preporuke kreditnim institucijama i potrošačima za prilagodbu poslovanja i korištenja bankovnih usluga pandemijskim uvjetima.

Euro, klimatske promjene i digitalizacija – izazovi pred HNB-om

Četvrto desetljeće, osim i dalje prisutne borbe s posljedicama pandemije, Hrvatskoj narodnoj banci donosi nove izazove. Prvi je, svakako,

Poveznica

Inovacijski hub HNB-a: platforma za razmjenu informacija između HNB-a i poslovnih subjekata iz područja primjene inovativnih tehnologija u financijskim proizvodima

uspješno okončanje procesa ulaska u europodručje i zamjene kune eurom. Osim toga, kao i druge suvremene središnje banke, Hrvatska narodna banka suočava se s nužnošću da djelovanje proširi i na područja izvan tradicionalnog djelokruga.

FinTech i kriptovalute

Prije svega to je područje digitalizacije, koja unosi promjene u sve segmente poslovanja, pa tako i u poslovanje banaka te u metode plaćanja, a potencijalno bi mogla promijeniti i samu prirodu novca i ulogu središnjih banaka. Osobito izazovnim za središnje banke može se smatrati tržište kriptovalute i izrada regulacije kojom bi se ujednačila pravila poslovanja i osigurala pravna zaštita svim sudionicima ovoga novog segmenta financijskog tržišta. Zbog rastuće važnosti ovih tema u Hrvatskoj narodnoj banci osnovana je **2017.** radna grupa za FinTech, a krajem **2019.** uspostavljen Inovacijski hub, platforma za razmjenu informacija i komunikaciju između HNB-a i poslovnih subjekata koji razvijaju inovativne financijske proizvode i usluge zasnovane na tehnologiji.

Odgovor na klimatsku krizu

Klimatske promjene i degradacija okoliša također su nova tema koja zaokuplja središnje banke, koje shvaćaju da klimatska kriza zahtijeva prilagodbu njihova rada u svim segmentima i aktivnu ulogu u ublažavanju posljedica te krize.

Početkom 2021. HNB je proveo istraživanje među hrvatskim bankama o rizicima održivosti s

naglaskom na klimatskim i okolišnim rizicima kako bi dobio uvid u to jesu li kreditne institucije u Hrvatskoj upoznate s okolišnim i klimatskim rizicima, uzimaju li u obzir te rizike i upravljaju li njima i na koji način. Rezultati istraživanja predstavljeni su javnosti na konferenciji "The Role of Banks in Greening Our Economies" održanoj u travnju 2021.

Hrvatska narodna banka uključila se u lipnju **2021.** u Mrežu središnjih banaka i regulatora za ozelenjivanje financijskih sustava kako bi u suradnji s drugim svjetskim središnjim bankama, regulatorima i međunarodnim financijskim institucijama sudjelovala u zajedničkom naporu oblikovanja primjerenog odgovora na izazov klimatskih promjena i postizanje ciljeva iz Pariškoga klimatskog sporazuma.

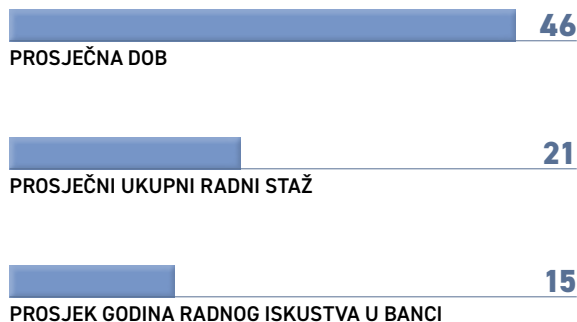
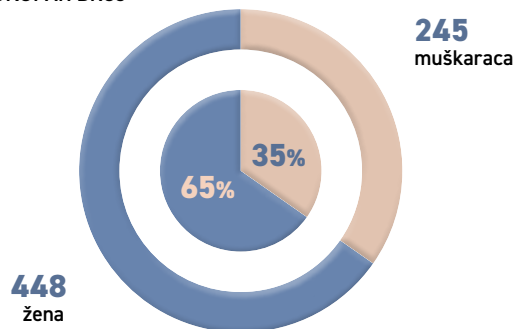
HNB čine ljudi

U Hrvatskoj narodnoj banci rade stručnjakinje i stručnjaci različitih profila, koji svojim profesionalnim pristupom poslu, znanjima, vještinama i sposobnostima te visokom razinom predanosti pridonose ostvarivanju poslovnih ciljeva. HNB podržava, njeguje i cijeni interdisciplinarnost pristupa i perspektiva te, iako je većina visokoobrazovanih zaposlenika ekonomske struke, ovdje radi relativno velik broj profesionalaca iz ostalih društvenih, prirodnih, tehničkih i drugih područja.

Na kraju 2020. HNB je imao 693 zaposlenika, a od ukupnog broja zaposlenih većina je žena (65 posto).

Hrvatska narodna banka jedna je od rijetkih središnjih banaka u ESSB-u koja u strukturi zaposlenih po spolu ima veći udio žena. Žene u visokom postotku sudjeluju i u menadžmentu svih razina, a rade na gotovo svim vrstama poslova (istraživačkim, analitičkim, supervizorskim, pravnim i slično).

UKUPAN BROJ

Guverneri

Boris Vujčić (1964. –) imenovan je 2000. zamjenikom guvernera, a od 2012. godine guverner je Hrvatske narodne banke. Od 2005. bio je i zamjenik glavnog pregovarača u pregovorima Hrvatske s Europskom unijom. Izvanredni je profesor na Ekonomskom fakultetu u Zagrebu od 2003. i od 2004. vanjski suradnik – izvanredni profesor na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu u Zagrebu. Primio je brojna priznanja za svoj rad, a 2021. dodijeljena mu je nagrada Lamfalussy, s posebnim naglaskom na zasluge za uspješan proces integracije Hrvatske u EU, uključujući pristupanje Hrvatske mehanizmu ERM II.

Željko Rohatinski (1951. – 2019.) bio je guverner Hrvatske narodne banke u dva mandata, od 2000. do 2012. godine. Za svoj rad dobio je nekoliko priznanja – mjesečnik *The Banker* 2009. dodijelio mu je nagradu za najboljega europskoga guvernera i za najboljega središnjeg bankara 2008. godine u globalnim razmjerima. Autor je niza stručnih i znanstvenih članaka i knjiga.

Marko Škreb (1957. –) u Hrvatskoj narodnoj banci radio je kao direktor Sektora za istraživanja i statistiku, a od 1996. do 2000. bio je guverner HNB-a. Godine 1997. časopis Euromoney proglasio ga je najboljim guvernerom u Srednjoj i Istočnoj Europi, a časopis The Banker za najboljega guvernera u Istočnoj Europi. Objavio je brojne članke i uredio niz knjiga, od kojih se većina bavi tranzicijskim temama s naglaskom na financijskim pitanjima.

Pero Jurković (1936. – 2011.) imenovan je guvernerom Hrvatske narodne banke 1992. i tu je dužnost obnašao do 1996. Za vrijeme njegova mandata 1994. godine uvedena je kuna kao hrvatska valuta. Autor je više od 300 znanstvenih i stručnih radova te je bio nositelj više državnih odlikovanja.

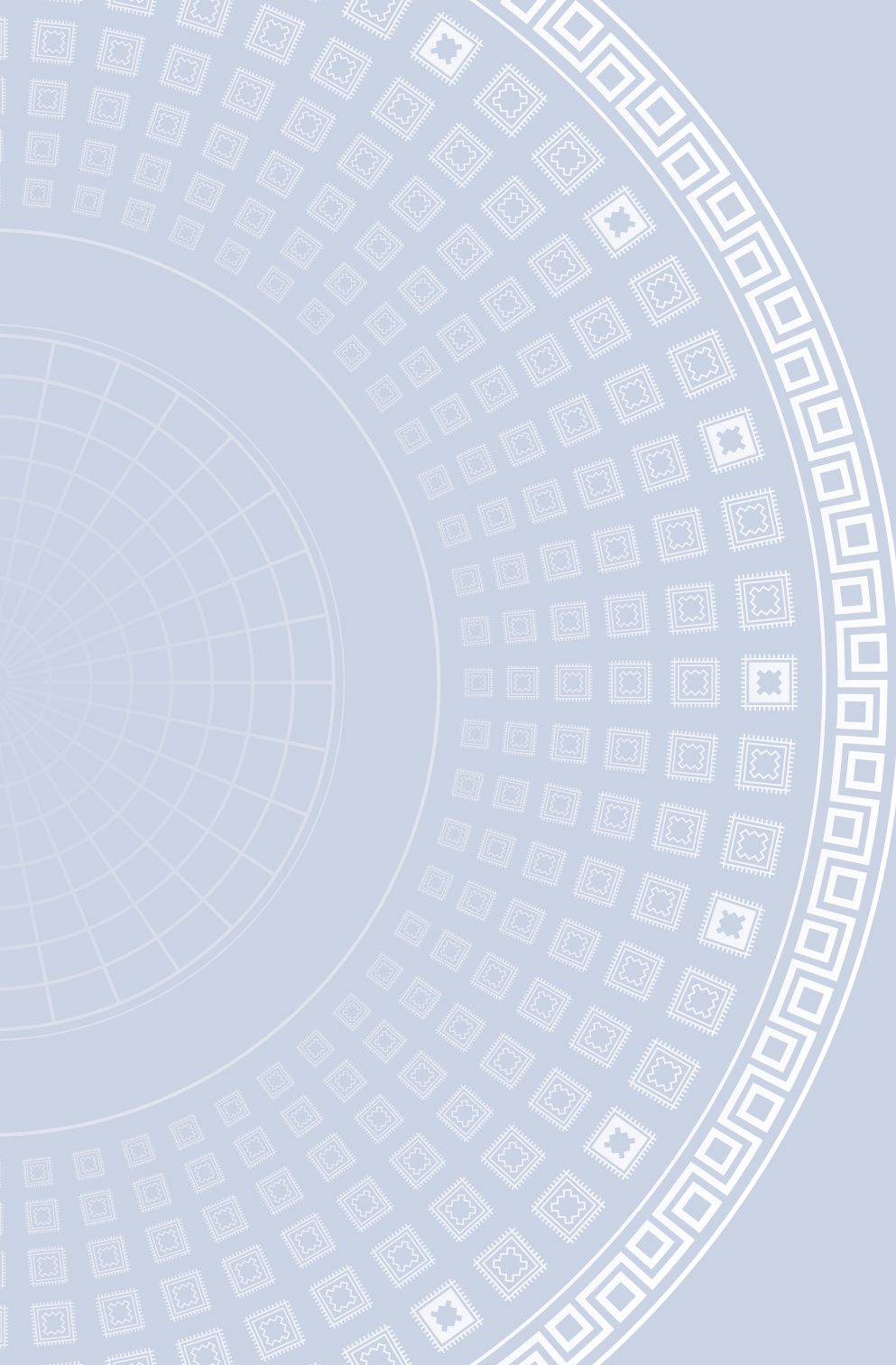
Ante Čičin-Šain (1935. – 2008.), ugledni ekonomist i diplomat, bio je prvi guverner samostalne Hrvatske narodne banke (1990. – 1992.) te je Hrvatsku odveo na put monetarne samostalnosti. Nakon odlaska iz HNB-a bavio se diplomacijom – bio je prvi voditelj Misije Republike Hrvatske pri Europskoj zajednici u Bruxellesu te veleposlanik u Velikoj Britaniji i u Irskoj, a i u mirovini je bio aktivan u brojnim projektima.

www.hnb.hr

Zgrada, djelo velikoga hrvatskog arhitekta Viktora Kovačića, prepoznatljiva je po svom glavnom pročelju s četiri jonska stupa i bjelini pročelja od bračkogoga kamena.

Velika je pozornost posvećena i opremi zgrade, pa su tako posebno za zgradu dizajnirani namještaj, rasvjetna tijela te ograde na stubištima i galeriji glavne burzovne dvorane, od kojih je velik dio sačuvan do danas.

HRVATSKA NARODNA BANKA, 2021.

